

**НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛТАВСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ
ЯК ПРИКЛАД СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ
СПРАВИ В УКРАЇНІ У ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА**

Татарчук Л.М.

(Державна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН)

У статті представлений аналіз результатів наукової діяльності Полтавської сільськогосподарської дослідної станції і її внеску в розвиток тваринництва як складовлі сільського господарства.

Тваринництво тісно пов'язане з іншими галузями сільського господарства і має велике народногосподарське значення. Так, згідно «Українському советському енциклопедическому словарю» тваринництво складається із «мясного и молочного скотоводства, свиноводства, овцеводства, козоводства, птицеводства, звероводства, пчеловодства, коневодства, рыбоводства, кролиководства, оленеводства, шелководства, собаководства» [1]. Воно являє собою джерело забезпечення населення такими важливими продуктами харчування, як м'ясо, молоко, яйця, а також дає для промисловості вовну, шкіру, смушок та іншу сировину.

Розвиток даного напрямку сільського господарства відбувається завдяки науці та дослідній справі. Великий внесок у розвиток тваринництва зробили такі вчені, як І. С. Попов (підручник з годівлі тварин, таблиці поживності кормів), О. Ф. Мітендорф (основи годівлі і розведення тварин), І. І. Іванов (штучне запліднення тварин), М. П. Червінський (розведення тварин), Г. О. Богда-

нов (питання годівлі тварин і складу кормів) та інші.

Історія становлення і розвитку землеробства і тваринництва, як основних складових сільськогосподарської дослідної справи з відтворюючими формами господарства, постійно привертає увагу науковців і потребує детального розгляду. У 20-х рр.

XX ст. спроби системно проаналізувати розвиток сільськогосподарської дослідної справи робили відомі вчені аграрії В. В. Вінер [2], В. С. Смиреномудрінський [3], С. І. Данілов [4], С. А. Захаров [5], М. К. Недокучаєв [6] та інші. Із сучасних вчених, які висвітлювали роботу дослідних установ та, зокрема, діяльність Полтавського дослідного поля в галузі тваринництва – загальноновизнаного центру сільськогосподарської діяльності з тисячолітніми традиціями рослинництва і тваринництва – знаходимо у працях В. А. Вергунова [7], М. І. Гриба [8], Н. П. Коваленка [9], І. О. Чекрізова [10], М. А. Якименка [11].

Однак систематичного аналізу історії розвитку тваринництва Полтавщини, зокрема, Полтавського дослідного поля, ще ніхто не здійснював. Факто-

логічного матеріалу з даного питання є досить багато, проте він розпорошений у численних джерелах. Отже розглянемо деякі з питань становлення і розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні на прикладі результатів наукової діяльності Полтавської сільськогосподарської дослідної станції та її внеску у розвиток тваринництва як складової сільського господарства.

Полтавщина, як один із сільськогосподарських центрів нашої країни, потребує уваги в дослідженні історії галузевої дослідної справи, яка у другій половині XIX – початку XX століть переживала період становлення та розвитку. Саме тут у 1885 р. було створене перше сільськогосподарське дослідне поле, яке згодом, враховуючи позитивні результати його діяльності у різних галузях народного господарства, дозволило Полтавському сільськогосподарському товариству добитися у 1910 році підвищення його наукового статусу до рівня дослідної сільськогосподарської станції. Перші узагальнюючі огляди про створення та діяльність Полтавської дослідної станції належать фахівцям дореволюційної доби, які працювали в стінах даного закладу і самі зробили вагомий внесок у її розвиток та діяльність [12-15].

Слід відмітити, що саме від Полтавського дослідного поля багато в чому веде свій відлік ще одна основоположна складова вітчизняного сільського господарства – тваринництво (у сучасному розумінні – зоотехнія). Французький професор Версальського агрономічного інституту Ж. Бодеман (1816-1963) дав визначення терміну зоотехнія, назвавши її «наукою про технології живих машин» [16]. При цьому

становлення даного напрямку галузевого дослідництва слід розглядати як процес еволюції агрономії. Теоретичною основою тваринництва є наука зоотехнія, що на основі біологічних властивостей тварин розробляє і впроваджує способи їх ефективного розведення, годівлі, утримання і використання.

Розвиток зоотехнічної науки пов'язаний з іменами багатьох видатних вчених. Так, П. М. Кулешов створив вчення про методи розведення і підбір тварин, розробив класифікацію типів конституцій тварин та написав багато підручників із зоотехнії; М. Ф. Іванов займався питаннями селекції: розробив відтворювальне схрещування тварин, вивів українську степову білу породу свиней, асканійську тонкорунну породу овець, вивчав біологічні властивості домашніх тварин тощо; Ю. Ф. Лискун домігся значного доробку в питаннях годівлі сільськогосподарських тварин, вирощування молодняка, племінної справи у скотарстві.

На рубежі XIX і XX століть Полтавська губернія мала значну за обсягом територію з численним населенням. Згідно із загальним переписом населення 1897 року, територія Полтавщини складала 43844 квадратних верств¹ Із загальної кількості мешканців краю (2781151 особа) сільським господарством займалося близько 90 відсотків людей. Статистиками Міністерства внутрішніх справ у 1878 році було встановлено, що з усіх 4052814 десятин² сільськогосподарських угідь під оранкою перебувало 2760485 дес. (68,1%). При цьому дворянам, яких налічувалося 10187 осіб, належало

¹ Одна десятина = 1,0954 га

² пуд = 16 кг

1726773 дес. (42,6%) усієї землі тоді як, середній наділ на селянську душу чоловічої статі складав у 1880 році 3,1 дес. Примітивна сільськогосподарська техніка і відстала, порівняно з передовими західноєвропейськими країнами, агрокультура разом із високим рівнем оподаткування так званих непривілейованих станів зумовлювали низьку ефективність виробництва. Статистичні дослідження сільськогосподарських товаровиробників, проведені наприкінці XIX ст. відповідними органами Міністерства внутрішніх справ, показали, що прогрес у цій сфері був незначним. У 1889 році, наприклад, чистий залишок зернових культур із розрахунку на одну душу жителів Полтавщини складав 13,6 пуда*); у 1890 р – 22 пуда; у 1891 р. – 20,4 пуда; у 1892 р. – 18,1 пуда. Це при тому, що, згідно з розрахунками земських економістів, для задоволення життєво необхідних потреб людини 18 пудів “явно недостатньо” [17, с. 22].

Поряд із такою проблемою, як низька врожайність, прямим наслідком якої було напівголодне, а нерідко – й голодне існування основної маси населення, далеким від ідеалу був стан справ і в тваринництві. Тогочасна (1889 р.) статистика зафіксувала на Полтавщині 1473055 голів овець, 891288 голів великої рогатої худоби, 338538 голів свиней і 218 999 голів коней. Через неналежне утримання й відсутність достатньої кількості ветеринарних лікарів десятки тисяч тварин щорічно гинули від численних хвороб. Отже, як у рослинництві, так і в тваринництві Полтавщини наприкінці XIX ст. виникли такі проблеми, які не можна

було розв’язати без втручання професіоналів [17, с. 23].

До 1917 р. в Україні було лише 63 дослідні установи, серед яких 18 дослідних станцій, 12 контрольно-насінницьких станцій та 33 установи дослідних полів. Жодного сільськогосподарського науково-дослідного інституту Україна у цей період не мала [18].

Дослідна справа в галузі тваринництва велася окремими ученими самотійно і за власною ініціативою. Безумовно, серед селян, особливо серед землевласників, було чимало людей, які захоплювалися науковим сільським господарством. Це учасники щорічних сільськогосподарських виставок, конкурсів. Але ця робота носила випадковий і не планомірний характер. Досліди передових господарств і наукові відкриття вчених в галузі тваринництва не узагальнювалися і не пропагувалися іншим господарствам. Зв’язували науку та практику сільськогосподарства дослідні установи.

Так, починаючи з 1911 року фахівці Полтавської дослідної станції активно розгорнули роботу щодо підвищення продуктивності тваринництва в регіоні за рахунок новітніх наукових розробок у питаннях утримання й годівлі, оскільки стан тваринництва потребував особливої уваги. Першим кроком на цьому шляху стало обстеження стану великої рогатої худоби в Полтавській губернії. На спеціальній нараді, яка відбулася у січні 1911 р. при Полтавській губернській управі під головуванням В.С. Кіянищина за участі П.А. Пахомова, князя М.Б. Щербатова, І.Х. Попова, В.Я. Дем’янка, М.Я. Прімо, В.М. Д’якова, В.Ф. Верожбицького та ін. було розроблено програму та відповідну

анкету. Вся губернія для опису була поділена на чотири природно-історичних райони незалежно від адміністративних кордонів повітів. Розпочалися роботи із села Демидівка Полтавського повіту у лютому 1911 року [19].

У 1912 р. після реорганізації Полтавського дослідного поля в дослідну станцію був створений відділ тваринництва, який очолив професор О.П. Бондаренко і знаходився на цій посаді протягом 15 років. Становлення відділу тваринництва відбувалося в тяжких умовах. Спостерігалось важке становище з постачанням населення продуктами тваринництва, що вимагало невідкладних заходів щодо припинення подальшого його занепаду. Передновим підрозділом стояло завдання розроблення науково-обґрунтованої системи ведення галузі тваринництва, годівлі, утримання, відтворення худоби і виробництва кормів. У програмній статті, що вийшла в журналі «Сельскохозяйственное опытное дело», №1(7) за 1925 рік, О. Бондаренко досить чітко сформулював об'єкт і предмет подальших досліджень відділу тваринництва Полтавської дослідної станції, які безперечно, в своїй постановці виходили за межі можливостей при виконанні таким окремим підрозділом. Тільки за напрямом «свинарство» він планував вивчати 23 питання, серед яких були: «1) изучение кормовых продуктов со стороны их состава, питательных качеств и переваримости; 2) дальнейшее испытание зеленых посевных кормов (люцерны, клевера, вика-овса и эспарцета) при кормлении, откорме и выращивании свиней; 3) вопрос о технической подготовке кормов; 4) методика ведения, учёта и оценки опыта; 5) вопросы выращивания по-

росят; 6) использование боенских отбросов; 7) изучение действия кормов на качество свиной продукции (сала и мяса)...» та ін. А ще було заплановано шість програмних питань з вівчарства, п'ять з птахівництва, окремо з гусями і кроликами [20].

Уперше в Україні О. П. Бондаренко започаткував науковий підхід до питань годівлі, вирощування молодняка, технології беконної відгодівлі свиней тощо. У подальшому ця програма змінювалася відповідно до умов і потреб життя, і, звичайно, часу. У перші роки співробітники відділу тваринництва Полтавської сільськогосподарської дослідної станції зазнали великих труднощів у всьому, і перш за все, в розміщенні тварин. Приміщення були малі, темні, холодні, непридатні не лише для проведення дослідів, а навіть для утримання тварин. Знадобилися великі зусилля, енергія, любов до справи, щоб у цих умовах продовжувати роботу. Із величезними труднощами були одержані у 1911 р. перші асигнування в розмірі 3000 руб. разово і по 3000 руб. щорічно на термін три роки для проведення дослідів із свиньми і вівцями, а вже з весни наступного року розпочалися систематичні досліді з дрібними сільськогосподарськими тваринами. З часом, коли робота відділу стабілізувалась, програма дослідів розширилась, постала проблема з фінансуванням. Доводилось знаходити можливість кредитування в різних закладах і відомствах на кожний рік окремо, що звичайно впливало на показники роботи відділу.

З початком війни дослідницьку роботу взагалі довелось згорнути, зосередивши всю увагу на збереженні тварин. У такому стані відповідний

підрозділ знаходився до 1918 року. Новий імпульс до дій розпочався тоді, коли держава чітко усвідомила, що не існує іншого напрямку ніж підняти рівень продуктивності до світових стандартів через сталі фінансування і опіку над дослідницьким галузевим процесом. З'явилася потреба поглибити дослідження вивченням найголовніших чинників, від яких залежить зростання виробництва продукції рослинництва і тваринництва, продуктивності праці. З'являються інші питання, що потребують термінового дослідження, як з свиньми, так і з вівцями, гусьми та кроликами. У нарисі, присвяченому 40-річчю роботи Полтавської сільськогосподарської дослідної станції, тогочасний її директор В. І. Сазанов окремо зупинився на здобутках установи в галузі зоотехнії. До основних завдань, які розроблялися на станції у зоотехнічному відділі, він відносив: «...обслуговуванням дрібного скотарства» і пояснював якого саме: «свині, вівці та птиця». Однак через нестачу коштів «...і помешкань...» дослідження довелося проводити «...головним чином... над свиньми і почасти над вівцями». Щодо напрямку «свинарство», то В.І. Сазанов систематизував все зроблене і назвав сім відпрацьованих і доведених до виробництва позицій, а саме: «1) порівнююча годівля культурної та звичайної свині; 2) порівнююча годівля свиней досхочу й по нормах; 3) мішана та чиста зернова годівля; 4) харчова цінність самої люцерни та з добавкою до неї різних зернових культур (ячменю, висівки та кукурудзи); 5) спроба годівлі лишком технічної переробки – макухою та висівками; 6) порівнювання кормової цінності цу-

крових та кормових буряків; 7) можливість і вигідність використання жита та проса як основних концентрованих харчів» [21].

Стосовно напрямку «вівчарство», то вивчалися можливості утримання тварин у пастівнику і стійлах, було доведено, що «...посіви однолітніх трав дають можливість випасувати на 1 десятині до 20 голів овець»; досліджувався вплив різних способів годівлі на молочність вівці, як при використанні окремих порід (решетилівка, соколка, чушка, малич та ін.), так і продуктив їх метизації. Занепад вівчарства, особливо в якісному відношенні, ставить перед відділом тваринництва Полтавської дослідної станції питання з вивчення решетилівської і сокольської порід. На Всеукраїнських дослідних зборах в грудні 1922 р. це питання визнане особливо важливим.

Щодо новизни в проведенні дослідної роботи в птахівництві, то тут слід відмітити цілу низку питань, наприклад, успішний випас їх на штучних ділянках майже при стойловому утриманні; подальша відгодівля їх сіном і різним зерном з додаванням буряку, моркви тощо. Вивчалася динаміка проценту жирності при відгодівлі кукурудзою, вівсом і висівками.

У дослідах з кроликами, а їх нараховувалося в розпліднику до 200 голів різних порід, вивчалися питання встановлення кормової норми для племінних маток і самців (за основу було взято датську норму), прослідковувалися деякі питання, що стосуються розведення, схрещування порід, використання технічних відходів, обробка кролиних шкур та ін.

Думка про отримання власного дослідного матеріалу, яка виникла ще в довоєнний період, набула реальних форм у 1918 р. Невикористаний для дослідів матеріал міг бути корисним населенню, оскільки досліді проводилися над тваринами покращених культурних порід. Таким чином, окрім прямих завдань дослідницького характеру з відгодівлі свиней, відділ тваринництва виконував роль племінного розплідника. Слід зазначити, що невеликий розплідник, розрахований на отримання необхідного дослідного матеріалу, уже у 1918 р. вийшов далеко за межі вказаних рамок і спрямував свої дії на обслуговування населення племінним матеріалом. Цього року було випущено через губернське земство і сільськогосподарське товариство понад 30 племінних тварин і покрито за один сезон до 100 маток. З метою масового поліпшення тваринництва маточний матеріал також значно розширився, замість 3-4 маток кількість їх була доведена до 12 штук і до випуску боровів і свинок підготовлено до 60 штук.

З кожним роком відчувалася тенденція до збільшення племінного матеріалу. Але у 1922 році грошова криза у зв'язку з переходом на твердий бюджет і з відсутністю центральних коштів змушує скоротити відділ тваринництва і відповідно племінного розплідника. Виникає необхідність продати частину маточного матеріалу, а частину, до 80 голів племінних тварин, роздати по губернії окремим приватним товариствам та особам. За участі і підтримки Губернського земського відділу у 1923 р. розплідник знову відновив роботу і приступив до виконання поставлених раніше завдань. З метою масового поліпшення тварин-

ництва племрозплідники організували парувальні пункти, які обслуговували в основному свиней, яких розводили селяни в особистих господарствах. Все вище наведене було основною базою для значного поліпшення становища в тваринництві.

Відділ тваринництва підтримував зв'язки з населенням. Співробітники проводили бесіди з селянами про годівлю та утримання худоби, виступали з доповідями та лекціями. Зростанню авторитету Полтавської дослідної станції для потреб сільськогосподарського виробництва, як вимагала на всіх рівнях радянська влада, крім успішної діяльності допоміжних насінневих і тваринницьких господарств сприяла і видавничо-дослідницька робота створеного у 1925 році, завдяки В.І. Сазанову, популярного наукового журналу для селянства Лівобережного Лісостепу «Полтавський селянин». Під такою назвою двотижневик під егідою Полтавського губземуправління виходив до 1929 року, а з 1930 – вже як «За нове село!» [22].

Діяльність відділу тваринництва Полтавської дослідної станції набувала масового характеру.

Стан тваринницької науки вже у 1925-1926 рр. викликає гарячі дискусії з питання місця тваринницької дослідної роботи в сільському господарстві. Дослідна робота на цей час в Україні проводилася відділами тваринництва Полтавської, Поліської, Київської, Харківської, Носівської, Дніпропетровської, Волинської і Асканійської дослідних сільськогосподарських станцій. З'явилась необхідність у координуючому, методичному центрі тваринницької науки у вигляді Українського науково-дослідного ін-

ституту зоотехнії, який би узагальнював і направляв дослідну роботу у потрiбне русло.

Так у 1928 р. створюється перша у країні Полтавська спеціалізована зоотехнічна станція, на базі якої у 1930 р. організовується добре відомий у світі і теж перший в СРСР Всесоюзний науково-дослідний інститут свинарства, який носить ім'я О.В. Квасницького (1900 – 1989). До цього часу це єдиний в Україні науковий центр, який продовжує займатися розробкою питань теорії і практики свинарства.

Підводячи підсумки, слід відмітити, що досліджуваний період у розвитку сільськогосподарської науки та дослідної справи країни характеризується якісними змінами, що сприяли успішному розвитку аграрного сектора і, зокрема, тваринницької галузі, що прослідковуються в діяльності Полтавської сільськогосподарської дослідної станції. Проведений аналіз результатів наукової діяльності станції з питань тваринництва засвідчує також її вагомий внесок у розвиток тваринництва України як складової сільського господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Животноводство* // Украинский советский энциклопедический словарь. – К.: Главред УСЕ, 1988. – Т. 1 (А – Консоль). – С. 605.
2. *Винер В.В.* Сельско-хозяйственное опытное дело (краткий исторический очерк и обзор программ русских с.-х. опытных учреждений 1840 – 1910 гг.): лекции, читанные на курсах по с.-х. опытному делу при Петровской с.-х. Академии / В. В. Винер. – М.: Новая деревня, 1922. – 108 с.
3. *Смиренномудринский В.С.* Введение в изучение агрономии / В.С. Смиренномудринский. – Л.: Мысль, 1925. – 160 с.
4. *Данилов С.И.* Опытное дело в СССР. Как построено опытное дело в СССР / С. И. Данилов // Крестьянская с.-х. энцикл. / под ред. Н. К. Борисова. – М.; Л.: Госиздат, 1927. – Т. 6: Земледелие. – С. 5.
5. *Захаров С. А.* Введение в агрономию / С. А. Захаров. – М.; Л.: Госиздат, 1927. – 209 с.
6. *Недокучаев Н.К.* Опытное дело в полеводстве: теория и практика / Н.К. Недокучаев. – М.: Госиздат, 1929. – 388 с.
7. *Вергунов В.А.* Полтавське дослідне поле: становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125 – річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві) / В.А.Вергунов; УААН, ДНСГБ.-К., 2009.- 220 с. – (Іст.-бібліогр. сер. “Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії”); кн. 28 .
8. *Гриб Н.И.* Полтавская ордена Трудового Красного Знамени сельскохозяйственная опытная станция им. Н. И. Вавилова / Н. И. Гриб, В. К. Чуйко. – К.: Лыбидь, 1991. – 224..
9. *Коваленко Н.П.* Організація сільськогосподарської дослідної справи на Полтавщині після скасування кріпосного права / Коваленко Н.П., Сайко О.В. // Зб. наук. праць Ін-ту землеробства УААН. - К., 1998. - Вип.1. - С.221-225.
10. *Чекрізов І.О.* Вивчення обробітку ґрунту на Полтавщині наприкінці ХІХ століття / І.О. Чекрізов // Матеріали 8-ї конференції молодих істориків освіти, науки і техніки. – К., 2003. – С. 225-229.
11. *Якименко М. А.* Історія розвитку тваринництва Полтавщини ХІХ–ХХ ст.: монографія / М. А. Якименко, В. М. Нагаєвич; М-во аграр. політики України, Полтавська держ. аграр. акад. – Полтава: РВВ ПДАА, 2007. – 208 с.

12. Черепакhin Б.П. Отчет по опытному полю Полтавского сельскохозяйственного общества за 1885-1887 гг. / Б. П. Черепакhin. - Полтава: Типо-литография Л.Фришберга, 1888. - 154 с.: табл.
13. Дьяков В. М. Отчет по опытному полю Полтавского сельскохозяйственного общества за 1893, 1892 и 1891 годы / В.М. Дьяков. - Полтава, 1894 – 130/
14. Краткий исторический очерк Полтавского опытного поля за 25 лет. 1884-1909 /сост. С.Ф.Третьяков; Полтавское о-во сел. хоз-ва.- Полтава, 1912. - С. 3.
15. Сазанов В.И. Краткий исторический очерк Полтавской сельско-хозяйственной опытной станции: доклад / В.И. Сазанов // 40-летний юбилей Полтавской с.- х. опытной станции – Полтава, 1925. - С.19).
16. Борисенко Е.А. Зоотехния //Большая советская энциклопедия/гл. ред. А.М. Прохоров.- 3-е изд.- М.: Сов. Энциклоп., 1972.- Т.9: Евклид-Ибсен.- с. 1753).
17. Полтавська державна аграрна академія: історичний нарис / М-во аграрної політики України; В. Писаренко, М. Опара, М. Якименко [та ін.]- Полтава: РВВ Полтав. держ. аграр. акад., 2010.- 296 с., іл.
18. Вергунов В.А. Розвиток сільськогосподарської науки та дослідної справи в Україні (1917-1941 рр.) / Вергунов В.А. // Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки.- К.: Аграрна наука, 2006.- Кн.12.- С. 76.
19. Верожбицкий В.Ф. К исследованию животноводства / В.Ф.Верожбицкий // Хозяйство: еженед. с.-х. и экон. журн. / Южно-русское о-во поощрения земледелия и с.х. пром-сти.- К., 1911.- № 6 (10 февраля) .- С.182-183).
20. Бондаренко А. Программа работ отдела животноводства Полтавской сельскохозяйственной опытной станции / А. Бондаренко // С.-х. опыт. дело: журн. секц. с.-х. опыт. дела науч. ком. НКЗ Украины. – Х. : Рад. селянин, 1925. – № 1(7) – С. 131-139.
21. До 40-літньої роботи станції. 1884-1924. Головніші висновки з роботи станції / склав В. Сазанів // Труды Полтавської с.-г. ст. – Х., 1925. – С. 21-23. – (Відб. з часопису «Земельник» Ч. 2).
22. Періодичні та продовжувані видання з агрономії на Полтавщині (XIX-XX). 1918-1940 : журнали. «Бюлетені», «Ві-

сті», «Наукові записки», «Збірники наукових праць», «Труди» : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ; уклад.: В. А. Вергунов, О. П. Анікіна; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 16.).

Tatarчук Л.Н. *Научная деятельность Полтавской опытной станции как пример становления и развития сельскохозяйственного опытного дела в Украине в отрасли животноводства. В статье представлен анализ результатов научной деятельности Полтавской сельскохозяйственной опытной станции и ее вклада в развитие животноводства как составляющей сельского хозяйства.*

Tatarчук L.N. *Scientific activity of the Poltava experimental station as an example of becoming and development of agricultural experimental business in Ukraine in industry of stock-raising. In the article presented analysis of the results of scientific activity Poltava Agricultural Experiment Station and its contribution to development of stock-raising as a component of agriculture.*